

СЛОЖНО СМЕСЕНО ИЗРЕЧЕНИЕ. ПУНКТУАЦИЯ

СЪЩНОСТ

Вид сложно изречение, което е съставено от поне три прости изречения, свързани едновременно помежду си със:

- съчинителни връзки (безсъюзно свързване; съюзите „и“, „а“, „но“, „обаче“ и т.н.);
- подчинителни връзки (съюзите „че“, „да“, „за да“, „без да“, „защото“, „когато“, „когато“, „който“, „които“ и т.н.).

ПУНКТУАЦИЯ

- Препинателните знаци се поставят съгласно пунктуационните норми, характерни за сложните съчинени и сложните съставни изречения:
Разбрах от Калина, че си болен, нося ти плодове и се надявам, че скоро ще оздравееш.
До Пловдив ще пътуваме във вторник, после продължаваме веднага към морето, защото мама ни чака там.
- **НЕ СЕ ПИШЕ ЗАПЕТАЯ** между съчинителен и подчинителен съюз, които са непосредствено един след друг:
Сигурна съм също така и че Веселин ще дойде на празненството, което Ния организира.
Мъжът се стресна от шума и без да иска, бутна чашата на масата.
Бих искал да спечеля състезанието, но за да си шампион, е необходимо да караш най-подходящата кола в най-подходящия момент.
- Втората ограждаща запетая на подчиненото изречение може да се намира пред съюза „и“ и в сложното смесено изречение:
Разбрах, че няма да мога да довърша проекта до 23 април, и помолих за отсрочка.

ОБОБЩЕНИЕ

- В сложното смесено изречение се използват съчинителни съюзи (и, а, но, обаче и др.) и подчинителни съюзи и съюзни думи (че, да, защото, когато, който и др.).
- Препинателните знаци се поставят според пунктуационните норми, характерни за сложните съчинени и сложните съставни изречения:
Селянинът замълча и пак загледа овцете, без да ги вижда. (Й. Йовков)
и - съчинителен съюз
без да - подчинителен съюз
Замислен, Моканина се върна при овцете си и се залови отново за цървулите си, които правеше от нещавена конска кожа. (Й. Йовков)
и - съчинителен съюз
които - подчинителна съюзна дума
Усещах как в моето сирашко сърце се събраха всички нещастни сълзи и тръгнаха към очите ми. (Елин Пелин)
как - подчинителна съюзна дума
и - съчинителен съюз
Той бръкна в джеба на жилетката си, дето имаше само четири франка, но извади само няколко дребни пари. (Ив. Вазов)
дето - подчинителна съюзна дума
но - съчинителен съюз
- Между подчинените допълнителни изречения, въведени с „че“ и свързани със съюза „и“, не се пише запетая:
Като се увери и калугерът, доколкото позволяваше това мрачината, че въвн е жена и че е сама, той поръча Ивану да отключи. (Ив. Вазов)
като - подчинителен съюз
доколкото - подчинителна съюзна дума
че - подчинителен съюз
и - съчинителен съюз
да - подчинителен съюз

- Втората ограждаща запетая при подчинено изречение в състава на сложно смесено може да се намира пред съюза „и“:
Поспря се там, за да си откъхне, усети, че краката му се постоплиха, и се озърна изпитателно, за да узнае посоката си. (Ив. Вазов)
Учителят се озърна наоколо, погледна през прозореца, през който проникваше плътната сутрешна дрезгавина, и се засмя на себе си. (Елин Пелин)
Безкрайното Тракийско поле потъна в мрака, сякаш изчезна, и се предаде на дълбока почивка под монотонния напев на жаби и щурци. (Елин Пелин)
- Не се пише запетая между съчинителен и подчинителен съюз, които са един след друг:
Само Крайналията остана буден и без да снее нищо от оръжието си, полегна до огъня. (Й. Йовков)
Той не умря, защото, както сам казваше, смъртта не дохожда, когато я чакаме, а когато най-малко ѝ се надяваме. (Й. Йовков)